

YABANCI DİL ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİKLERİ

Doç. Dr. Özcan DEMİREL (*)

GİRİŞ

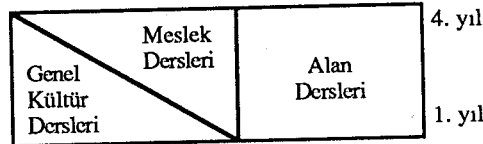
Bu bölümde, problem durumu, problem, alt problemler, sayılılar, sınırlamalar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Problem Durumu

Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak kabul edilmekte ve bir ülkede eğitimin gelişmesi, büyük ölçüde öğretmen niteliğinin gelişmesine bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Eğitim sistemi içinde yetiştirilen insanın niteliği de büyük oranda öğretmenin niteliğine bağlı olmaktadır. Bruner de öğrencilerin niteliklerini öğretmenin nitelikleriyle özdeş (identific) olduğunu vurgular (Varış, 1976: 139). Bu nedenle öğretmenin sahip olduğu nitelikler eğitim sisteminin işleyişi ve sistemin başarıya ulaşması açısından çok önemli görülmektedir.

Türk eğitim sisteminde öğretmenliğin yasal olarak bir meslek olarak kabul edilmesi Cumhuriyetin ilk yıllarına rastlar. 1924'te çıkarılan 439 sayılı yasanın birinci maddesinde "öğretmenlik devletin genel hizmetlerinden eğitim ve öğretim görevini üzerine alan bağımsız sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir" denilmiştir (Koçer, 1967: 79). 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasında ise öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak belirtilmiştir (Madde 19, 20, 21). Aynı yasanın 43. maddesinde "hangi kademedede olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır" ve "öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonla sağlanır" hükümleri, öğretmenlerin yetiştirilmesinde uyulacak temel ölçütleri belirlemiş bulunmaktadır.

Öğretmen yetiştirme programlarının da bu üç boyuta göre düzenlenmesi gerektiğini vurgulayan Varış, hizmet öncesi eğitim programlarının düzenlenmesinde ele alınan uygulama ve yaklaşımları aşağıdaki dört modelde ortaya koymaktadır (Varış, 1976: 140-144).

Şekil 1: Öğretmen Yetiştirme Modeli - I

(*) H.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

Birinci öğretmen yetiştirme modelinde, şekil 1'de görüldüğü gibi meslek derslerine son yıllarda ağırlık verilmekte, genel kültür dersleri giderek azalmakta; buna karşın alan dersleri dört yıl süreyle ağırlığını korumaktadır.

2. yıl	Meslek Kültürü	Alan	4. yıl
	Genel Kültür	Kültürü	1. yıl

Şekil 2: Öğretmen Yetiştirme Modeli - II

İkinci modelde, alan bilgisi dört yıl boyunca genel kültür ilk iki yıl içinde, meslek kültürü ise son iki yılda verilmektedir. Bu modelde hiyerarşik bir program düzeni görülmektedir (Demirel, 1979: 149).

Genel Kültür	Meslek Kültürü	Alan	4. yıl
		Kültürü	2. yıl
		Kültürü	1. yıl

Şekil 3: Öğretmen Yetiştirme Modeli - III

Üçüncü modelde ise genel, meslek ve alan kültürünün dört yıl boyunca farklı ağırlıklarla verilmesi ve ilk iki yıl sonunda belli bir sertifika ya da diplomaya götüren programların uygulanması esas alınmıştır. Bu modelle öğretmenlerin önlisans ya da lisans eğitimi yapmaları sağlanmaktadır.

Uygulama - Staj
Meslek Kültürü
Alan kültürü ve
Genel Kültür

Şekil 4: Öğretmen Yetiştirme Modeli - IV

Dördüncü model, ideal bir model olmakla beraber altı yıllık bir süreyi kapsamı açısından pratikte uygulanabilme şansını azaltmaktadır. Öğrencileri böyle bir modelle öğretmen olarak yetiştirebilmek için kimi önlemlerin alınması uygun görülmektedir. Bu önlemlerin başında üniversitede lisans eğitimi tamamlayan öğretmen adayı öğrencilerin kadroya atanmaları ve mesleki eğitim programlarında geçen sürenin kademlerine sayılması gibi önlemler gelmektedir.

Eğitim sisteminin her düzeyinde görev yapacak öğretmenlerin yetiştirilmesinde önerilen bu modellerde öğretmenlerin alan, meslek ve kültür bilgisi boyutlarında yetişmeleri esas alınmaktadır.

Türkiye'de eğitim politikalarının oluşmasına katkı getiren eğitim şuralarında da zaman zaman öğretmen yetiştirme sorunlarına yer verilmiştir. 8-12 Haziran 1982 tarihleri arasında toplanan XI. Eğitim Şûrasında Öğretmen Yetiştirme temel konu ola-

rak ele alınmış ve bu şurada alınan bir kararla öğretmenlerin alan, meslek ve kültür bilgisi boyutlarında nitelikli olarak yetişmelerinin çok önemli olduğu ve öğretmenlik eğitiminde standartlardan hiçbir zaman fedakârlık yapılmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim uygulamalarında bu denli önemli görülen alan, meslek ve kültür bilgisi boyutlarının hizmet içi eğitim çalışmalarının da odak noktasını oluşturduğu ve öğretmen yeterliklerine de bu boyutlardan bakmanın bir gereklilik olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğretmen yeterliklerini konu edinen böyle bir araştırmada öğretmenlerin yeterlik alanları bu üç boyutta ele alınmıştır. Araştırmaya evrensel boyut katabilmek için de diğer ülkelerde görevli öğretmenlerle, Türkiye'de görevli öğretmenlerin yeterlikleri arasında önemli farklar olup olmadığına bakılmak istenmiştir.

Bilindiği gibi, Türkiye, Avrupa Topluluğuna kabul edilmek için resmi başvurusunu yapmıştır. Batıyla bütünleşme ve çağdaşlaşma sürecinde öğretmenlerimize büyük görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında 21. yüzyıla uyum sağlayabilecek kuşakları yetiştirmek gelmektedir. Uyum sağlayabilmek için de batı dillerinden en az birini öğrenmek ortak iltişimi kurabilmek, kültürel ve tecimsel ilişkileri güçlendirmek açısından çok önemli görülmektedir. Bu nedenle öğretmen yeterliklerini özellikle yabancı dil öğretmenlerinin yeterliklerini, değerlendirme bu araştırmada öncelik almıştır. Diğer bir açıdan yabancı dil öğretiminde özellikle özel okullarda Türk öğretmenlerden çok yabancı öğretmenleri istihdam etme eğilimi ağırlık kazanmaktadır. Bu da Türk öğretmenlerle yabancı öğretmenlerin yeterlikleri arasında önemli farkların olup olmadığının araştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada da bu soruya cevap aranmak istenmektedir.

PROBLEM

Türk ve yabancı öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken yeterlikler ile gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında nasıl bir fark vardır.

ALT PROBLEMLER

1. Türk ve yabancı öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken alan bilgisi yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri alan bilgisi yeterlikleri arasında fark var mıdır?
2. Türk ve yabancı öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken meslek bilgisi yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri meslek bilgisi yeterlikleri arasında fark var mıdır?
3. Türk ve yabancı öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken kültür bilgisi yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri kültür bilgisi yeterlikleri arasında fark var mıdır?
4. Türk ve yabancı öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken tüm öğretmenlik bilgisi yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri tüm öğretmenlik bilgisi yeterlikleri arasında fark var mıdır?

SAYILTILAR

1. Alan, Meslek ve Kültür bilgisi yeterlikleri, öğretmen yeterliklerini büyük ölçüde kapsar niteliktedir.

2. Araştırmanın yapıldığı 1986-1987 öğretim yılından bugüne kadar yabancı dil öğretmenlerinin yeterliklerinde önemli bir değişme olmamıştır.

3. Uzman kanıları, ölçme araçlarının geçerliği ve güvenilirliği için yeterlidir.

SINIRLAMALAR

Bu araştırma;

1. Yabancı dil öğretmenleri grubunu temsilen İngilizce öğretmenlerinin yeterlikleri ile,

2. Araştırma kapsamında yer alan ölçme aracındaki sorularla,

3. Yurt dışında bilgisine başvurulmuş 50 yabancı ve bu sayıya denk 50 Türk öğretmenden alınan bilgilerle sınırlanmıştır.

TANIMLAR

Alan Bilgisi Yeterliği: Öğretmenlik için özel alanın gerektirdiği davranışları gösterme gücü.

Meslek Bilgisi Yeterliği: Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları gösterme gücü.

Kültür Bilgisi Yeterliği: Yabancı dil öğretmenleri için hem kendi kültürünün hem de diğer kültürlerin özelliklerini tanıma ve uluslararası kültürel anlayışı geliştirme gücü.

Hizmet öncesi eğitim: Kişilere bir meslek (öğretmenlik) için gerekli alan bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması amacıyla yükseköğretim kurumlarında verilen eğitim.

Hizmetiçi eğitim: Öğretmenlere hizmetteki verim ve etkilerini arttırmak, bilgi, beceri ve anlayışlarını zenginleştirmek amacıyla verilen ve genel çalışma düzenlerini sürekli olarak etkileyen eğitim.

Yabancı öğretmen: Dış ülkelerde yabancı dil öğretmeni olarak görev yapan ve o ülkenin vatandaşı olan öğretmen.

Türk öğretmen: Türkiye'deki orta dereceli okullarda yabancı dil öğretmeni olarak görev yapan Türk uyruklu öğretmen.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öğretmen yeterliklerini konu edinen bilimsel araştırmalar üzerinde durulmuştur.

Türkiye'de öğretmen yeterliklerinden çok eğitim yöneticisinin yeterliklerini temel alan araştırmalar yapılmıştır.

Bursalıoğlu (1975) geliştirdiği dörtlü değerlendirme modeli ile eğitim yöneticilerinin yeterliklerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucuna göre okul

müdürlerinin hizmet öncesi eğitimle kazanmaları zorunlu olan üç yeterlik alanı öğretmen yetiştirmedeki alanlardan çok farklı olarak ortaya çıkmıştır. Bu alanların yetki ve sorumluluğa, okuluna maddi bakımına ve liderlik davranışlara ilişkin olduğu görülmektedir.

Seçkin (1978), Sacır (1978) ve Akdeniz (1979) tarafından yapılan araştırmalarda değişik okullarda görev yapan eğitim yöneticilerinin yeterlikleri incelenmiş ve benzer sonuçlar alınmıştır.

Ertürk (1970) tarafından Türkiye'deki öğretmenlerin 1960 ve 1970'teki yeterlik ve yetersizlikleri ile istendik ve istenmedik davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelemesi yapılmıştır. Öğretmenlerin kendi beyanlarına dayalı olarak yapılan bu araştırma sonuçlarının Türkiye'de öğretmen yetiştirme çalışmalarını biçimlendirmesi düşünülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre 1960'a kıyasla genellikle istendik davranışlarının daha da azaldığı ve istenmediklerinin çoğaldığı anlaşılmış; istendik ve istenmedik davranışlar örüntüsü ile değişme yönünün grupların hepsinde var olduğu görülmüştür.

Akyüz (1972) tarafından yapılan "Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri" konulu araştırmada öğretmen, okul ve sosyal çevre içinde ele alınarak toplumsal değişme sürecine etki ve katkıları incelenmiş ayrıca öğretmenlerin mesleki ve toplumsal statüleri incelenmiştir.

Küçükahmet (1976) tarafından öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin tutumlarının program geliştirme açısından yorumu konusunda bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesi yönünde yorumlanmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmen yetiştirme programlarının:

- a) Öğrencide gerçekleştirilecek amaçlar,
- b) Genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik formasyonu derslerinin ağırlığı ve düzeni,
- c) Okul tiplerine göre öğretmen yetiştiren programların görünümü ve genel eğitim sistemi içindeki süresi,
- d) Öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin yetişmelerine göre ele alınması vurgulanmaktadır.

Küçükahmet (1981), öğretmenlere yönelik hizmetiçi Eğitim Programlarının Etkinliği konulu araştırmasında ise öğretmenlerin hizmetiçi eğitim uygulamalarını yeterince etkin bulmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Kaptan ve diğerleri (1980) tarafından yapılan "Öğretmen Yetiştirme Üzerine Bir Araştırma"da Türkiye'de öğretmen yetiştirmede yapılması öngörülen "yeniden düzenleme" çalışmalarını yönlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. (2547 Sayılı Yükseköğretim Yasası ile Türkiye'de öğretmen yetiştirme Milli Eğitim

Bakanlığından Üniversitelere devredilmiştir.) Bu araştırmada öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin kendilerini nasıl gördükleri de gündeme gelmiştir.

Bülbül, Sönmez ve Topaç (1982), tarafından gerçekleştirilen ve XI. Milli Eğitim Şurasına sunulan "Öğretmen Sorunları ve Eğilimleri" araştırmasında öğretmenlerin statülerine ilişkin konularda sorunların ve eğilimlerinin neler olduğu araştırılmıştır. Milli Eğitim Müdürleri ile öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlerin daha çok tayin, terfi, maaş, geçim, yaşam koşulları, çevre, eğitim ortamı, denetim ve rehberlik konularındaki sorunların olduğu vurgulanmış; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar ve sorunlara dönük çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Özçelik ve Senemoğlu (1988) tarafından yapılan bir araştırmada da ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, 1987 "Öğretmenlik için Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavı"na katılan 2217 Fen-Edebiyat ve 3377 Eğitim Fakültesi mezunu öğretmen adayının ham puanları üzerinde yürütülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, genel kültür ve alan bilgisi testleriyle ölçülen yeterlikler bakımından Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden hiçbirisi diğlerinden daha etkili görünmemektedir. Öğretmenlik meslek bilgisi testiyle ölçülen yeterlikler bakımından ise Eğitim Fakültelerinin daha etkili olduğunu gösteren kanıtlar bulunmuştur.

McNeil and Popham (1973), öğretmen yeterliğini değerlendirmede süreç dayanlı değerlendirmeden çok ürün dayanlı değerlendirmenin daha etkili olduğuna dikkat çekmektedir. Bu değerlendirmenin de öğrenci başarısını değerlendirmekle mümkün olabileceğini ayrıca sınıf içinde öğretmen-öğrenci etkileşiminin gözlenmesinde gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Jones (1985)'in, Atlanta eyaletinde on ortaokulda görevli öğretmenlerin yeterlik algılamalarına ilişkin yaptığı araştırmada öğretmenlik sertifikası eğitimi alan öğretmenlerin yeterlik algılamalarının sertifika almayanlardan daha yüksek olduğu, ortaokullarda okutulan bir dersin özel eğitimini alan öğretmenlerin yeterlik algılamalarının hiç almayanlardan daha yüksek olduğu, lise deneyimli öğretmenlerin ise meslekte deneyimleri artıkça yeterlik algılamalarında azalma olduğu ortaya çıkmıştır.

Dewalt (1986), yaptığı araştırmada öğretmen yeterlikleri ile öğretmen yetiştirme arasındaki ilişkileri incelemiştir. Öğretmen yeterliklerini 12 kategoriye ayırmış ve araştırmasını bunlar üzerinde yapmıştır. Sonuçta öğretmenlik sertifikası eğitiminden geçen öğretmenlerin yeterliklerinin duyuşsal ortam ve bireysel farklılıklar kategorisinde sertifika eğitimi ve staj yapmayan öğretmenlerin yeterliklerinden anlamlı derecede yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşın sertifika eğitimi almayan öğretmenlerin sorumluluk ve soru sorma becerisi kategorilerindeki yeterlikleri sertifika eğitimi alanlardan anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Diğer sekiz kategoride öğretmen yeterlikleri arasında anlamlı farklılıkların olmadığı ortaya çıkmıştır.

Aynı araştırmada staj yapan öğretmenlerle, staj yapmayan öğretmenlerin 12 kategorideki yeterlikleri arasında anlamlı farkların olmadığı ortaya çıkmıştır. /

Tüm bu çalışmalarından ortak bir sonuç çıkarmak gerekirse öğretmen yeterliklerini konu edinen araştırmalarda alan, kültür ve meslek bilgisi boyutlarını merkeze alan araştırmalar oldukça sınırlı kalmıştır.

Bu araştırmada Türk öğretmenlerin yeterlikleri diğer ülkelerde görev yapan öğretmenlerin yeterlikleriyle karşılaştırılırken kültürlerarası karşılaştırılmalı bir incelemeye gidilerek Türk öğretmenlerin dünya öğretmenleri arasındaki yerinin de belirlenmesine çalışılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerimizi uluslararası standartlara uygun yetiştirme çabalarında bu araştırma bulgularının az da olsa katkı getirici olacağı umulmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırma kapsamına giren bireyler, veri toplama ve veri çözümleme üzerinde durulmuştur.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın yapılmasında, öğretmenlerin, göstermeleri gereken ve gösterdikleri alan, meslek ve kültür bilgisi yeterliklerin saptanması amaçlandığı için anket-survey yöntemi izlenmiştir.

Araştırma Kapsamına Giren Bireyler

Bu araştırmanın kapsamına giren bireyler iki gruptan oluşmaktadır. Birinci gruptaki bireyler, İngiltere'de yaz aylarında düzenlenen seminerlere katılan yabancı ülkelere mensup İngilizce öğretmenleridir. İkinci gruptaki bireyler ise, Türkiye'de yaz aylarında düzenlenen hizmetiçi eğitim kurslarına katılan Türk asıllı İngilizce öğretmenleridir.

Bu araştırmanın örneklem grubunu 50 Türk, 50 yabancı olmak üzere toplam 100 öğretmen oluşturmuştur.

Yabancı öğretmenlerin örneklem grubu, her yıl yaz aylarında İngiltere'de İngilizce öğretmenleri için düzenlenen ve dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen öğretmenler arasında seçkisiz yolla seçilmiştir. Anket formları 1986-1987 yaz seminerine katılan kursiyerlere verilmiştir. Ankete cevap veren yabancı öğretmenlerin toplam sayısı 50 kişi olmuştur. Türkiye'de de bu sayıya denk İngilizce öğretmeni seçkisiz yolla seçilmiş ve anket formları Hacettepe Üniversitesinde 1986-1987 yaz seminerine katılan öğretmenlere verilmiştir.

Yabancı öğretmenlerin örneklem grubu Tablo 1'de gösterilen ülkelere mensup öğretmenlerden oluşmuştur.

TABLO 1
Yabancı Öğretmenlerin Ülkelere Göre Dağılımı

KITA	ÜLKE	ANA DİL	SAYI
AVRUPA	Bulgaristan	Bulgarca	3
	Büyük Britanya	İngilizce	3
	Fransa	Fransızca	2
	Federal Almanya	Almanca	2
	İspanya	İspanyolca	1
	İtalya	İtalyanca	2
	Macaristan	Macarca	1
	Norveç	Norveççe	1
	Polonya	Polonyaca	2
	Romanya	Romence	1
	Yugoslavya	Sırpça/Hırvatça	2
	Yunanistan	Yunanca	3
			(23)
AFRIKA	Cezayir	Arapça	3
	Fas	Arapça	3
	Kameron	Wimbum	2
	Kenya	Kıswaluh	1
	Senegal	Fransızca	1
	Togo	Ewe	1
	Tunus	Arapça	1
	Zaire	Kikongo	1
			(1)
ASYA	Bangladeş	Bengali	2
	Irak	Arapça	1
	İsrail	İbranice	1
	Suudi Arabistan	Arapça	1
	Sri Lanka	Sinhaza	5
	Ürdün	Arapça	2
			(12)
AMERİKA	Meksika	İspanyolca	1
	Peru	İspanyolca	1
	Şili	İspanyolca	1
	Venezualla	İspanyolca	1
			(4)
TOPLAM			50

Veri Toplama

Araştırma verileri, 1985-1986 öğretim yılında geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Ankette yer alan meslek, alan ve kültür bilgisi yeterliklerle ilgili her önerme gerek kapsam geçerliği gerekse aracın uygulanabilirliği açısından O.D.T.Ü., Hacettepe ve Ankara Üniversitesinde görevli eğitim ve dilbilim uzmanlarının görüşleri alınarak geliştirilmiş ve aynı öğretim yılında Hacettepe Üniversitesinde başlatılan İngilizce öğretmenleri hizmetiçi eğitim kursuna katılanlar üzerinde ön

denemesi yapılmış ve deneme sonuçlarından elde edilen verilere göre tekrar düzenlenmiştir. Ayrıca, 1986 Mart ayında Kaliforniya, Anaheim'da düzenlenen 20. TESOL toplantısına katılan yabancı dil eğitim uzmanları ile de tartışılmış ve öneriler doğrultusunda araca son şekli verilmiştir.

Geliştirilen anket formu 1986-1987 öğretim yılında İngiltere'de yaz okullarına katılan İngiliz olmayan İngilizce öğretmenlerine uygulanmış; aynı anket formları Hacettepe Üniversitesinde hizmetçi eğitim kursuna katılan Türk uyruklu İngilizce öğretmenlerine de uygulanmıştır.

Ayrıca hem Türk hem de yabancı öğretmenlerle anket uygulamalarında görüşmeler de yapılmıştır.

Veri Çözümleme

Anketlerde elde edilen veriler araştırmacı tarafından çözümlenmiş, daha sonra bilgisayarla kontrol edilmiştir. Sonuçlar tablolar halinde bulgular bölümünde sunulmuştur.

Anketlerin değerlendirilmesinde yan dağılımlarda frekans ve yüzdelerden, gruplararası ortalamaların test edilmesinde "t" testinden yararlanılmıştır.

Anket formlarının değerlendirilmesinde yüzdeler hesap edilirken beşli olan ölçek 1 ile 2, 4 ile 5 birleştirilerek üçlü ölçeğe dönüştürülmüştür.

Bu araştırmada, .05 manidarlık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, örnekleme giren 50 Türk ve 50 yabancı uyruklu İngilizce öğretmenlerinin alan, meslek ve kültür bilgisi yeterliklerine ilişkin bulgular üzerinde durulmuştur.

A. TÜRK ve YABANCI ÖĞRETMENLERİN ALAN BİLGİSİ YETERLİKLERİ

Türk ve yabancı öğretmenlerin alan bilgisi yeterlikleri arasında nasıl bir farkın var olduğuna bakmadan önce her grubun kendi içinde göstermeleri gereken yeterlikleri ile gösterdikleri yeterlikler arasında farkların olup olmadığına bakılmıştır. Türk öğretmenlerin alan bilgisi yeterlikleri konusundaki görüşleri Tablo: 2'de gösterilmiştir.

TABLO 2

Türk Öğretmenlerin Alan Bilgisi Yeterlikleri Konusundaki Görüşleri

A. ALAN BİLGİSİ YETERLİKLER

1. Yabancı dilde konferansları ve radyo konuşmalarını anlama
2. Yabancı dilde akıcı bir şekilde konuşma
3. Yabancı dilde sözcükleri anlaşılır ve doğru bir şekilde telaffuz etme
4. Yabancı dili konuşurken yaptığı hataları düzeltme
5. Soru-Cevap tekniğini kullanmada yabancı dil bilgisi açısından yeterli olma
6. Dilbilim açısından yeterli bilgiyle donanık olma

7. Yabancı dilin dilbilgisini çok iyi bilme
8. Yabancı dilde mesleki ve diğer yayınları okuyup anlayabilme
9. Yabancı dilde yazılı iletişimi kolay ve doğru olarak kurabilme
10. Amaç dilin edebiyatı konusunda bilgili olma
11. Amaç dilin konuşulduğu ülkelerin uygarlığını ve kültürünü tanıma

AY	IDEAL						GERÇEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
01	4	.08	7	.14	39	.78	10	.20	23	.46	17	.34				
02	2	.04	8	.16	40	.80	9	.18	20	.40	21	.42				
03	3	.06	4	.08	43	.86	5	.10	11	.22	34	.68				
04	4	.08	5	.10	41	.82	4	.08	17	.34	29	.58				
05	1	.02	4	.08	45	.90	5	.10	11	.22	34	.68				
06	1	.02	7	.14	42	.84	6	.12	18	.36	26	.52				
07	4	.08	7	.14	39	.78	6	.12	17	.34	27	.54				
08	6	.12	5	.10	39	.78	8	.16	26	.52	16	.32				
09	3	.06	9	.18	38	.76	5	.10	19	.38	26	.52				
10	2	.04	10	.20	38	.76	27	.54	16	.32	7	.14				
11	13	.26	12	.24	25	.50	19	.38	14	.28	17	.34				

Tablo 2'de görüldüğü gibi Türk öğretmenlerin alan bilgisi yeterlikler konusunda ki görüşleri idealde ve "daima" göstermeleri gerektiği boyutunda yoğunlaşmakta; gerçekte ise "arasıra" gösterdikleri boyutuna doğru bir eğilim gözlenmektedir.

Türk öğretmenlerin idealde bir yabancı dil öğretmeninin göstermesi gereken alan bilgisi yeterliklerini algılamaları % 78 ile % 90 arasında "daima" göstermeleri gerektiği boyutunda yoğunlaşmaktadır. Ancak 11. yeterlik önermesinde dile getirilen "Amaç dilin konuşulduğu ülkelerin uygarlığını ve kültürünü tanıma" yeterliliği, Türk öğretmenlerin % 50'si tarafından "daima" gösterilmesi gereken bir yeterlik alanı olarak görülürken; % 24'ü "arasıra" % 26'sı da "çok az" gösterilmesi gereken bir yeterlik olarak algılanmaktadır.

İdealde gösterilmesi gerekli görülen bu yeterlikleri Türk öğretmenlerin gerçekte ne oranda gösterdikleri sorulduğunda birinci yeterlik önermesini yani "konuşulanları anlamayı" deneklerin % 46'sı "arasıra" gösterdikleri ifade ederken; sekizinci yeterlik önermesinde yeralan yabancı yayınları okuyup anlayabilmede de öğretmenlerin % 52'si "arasıra" gösterdiklerini belirtmişler ve çoğunlukla yeterli olmadıklarını ifade etmişlerdir. Türk öğretmenlerin "en az" yeterli oldukları konuların 10. ve 11. yeterlik önermesinde yer alan "amaç dilin edebiyatı" ile "uygarlık ve kültürünü tanıma" da odaklandığı görülmektedir. Türk öğretmenlerin % 54'ü amaç dilin edebiyatı konusunda kendilerinin yeterli olmadıklarını ifade ederken % 38'i amaç dilin uygarlığını ve kültürünü tanımada yetersiz kaldıklarını ifade etmektedirler.

Türk öğretmenlerin idealde göstermesi gereken yeterliklerine ilişkin görüşleri ile gerçekte gösterdikleri yeterliklere ilişkin görüşleri ile gerçekte gösterdikleri yeterliklere ilişkin görüşleri arasında nasıl bir fark olduğuna bakılmıştır. Tablo 2'de gösterildiği gibi 3, 5, 7, 9 ve 11'in dışında yer alan görüşler arasında farkların olduğu ve ideal durumdan oldukça uzak kaldıkları ancak diğer konularda ideal ile gerçek arasında farkların olmadığı, gerçek durumlarının idealdeki beklentilerine yaklaştığı söylenebilir. Sözelimi "yabancı dilde sözcükleri anlaşılır ve doğru bir şekilde telaffuz etme" önermesine öğretmenlerin % 86'sı "daima" bu yeterliği gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Aynı şekilde "Amaç dilin konuşulduğu ülkelerin uygarlığını ve kültürünü tanıma" yeterlik önermesini idealde Türk öğretmenlerin % 50'si çok gerekli görürken gerçekte % 34'ü bu yeterliğin çok önemli olduğunu belirtmiş ve % 38'i ise çok az önemli gördüklerini ifade etmiştir.

Alan bilgisi yeterlikler konusunda yabancı öğretmenlerin görüşleri de ayrıca incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir.

TABLO 3
Yabancı Öğretmenlerin Alan Bilgisi Yeterlikleri Konusundaki Görüşleri

A. ALAN BİLGİSİ YETERLİKLER

1. Yabancı dilde konferansları ve radyo konuşmalarını anlama
2. Yabancı dilde akıcı bir şekilde konuşma
3. Yabancı dilde sözcükleri anlaşılır ve doğru bir şekilde telaffuz etme
4. Yabancı dili konuşurken yaptığı hataları düzeltme
5. Soru-Cevap tekniğini kullanmada yabancı dil bilgisi açısından yeterli olma
6. Dilbilim açısından yeterli bilgiyle donanık olma
7. Yabancı dilin dilbilgisini çok iyi bilme
8. Yabancı dilde mesleki ve diğer yayınları okuyup anlayabilme
9. Yabancı dilde yazılı iletişimi kolay ve doğru olarak kurabilme
10. Amaç dilin edebiyatı konusunda bilgili olma
11. Amaç dilin konuşulduğu ülkelerin uygarlığını ve kültürünü tanıma

AY	IDEAL				GERÇEK							
	Çok		Az		Arasıra		Daima					
	N	%	N	%	N	%	N	%				
01	-	-	-	-	50	100	8	.16	6	.12	36	.72
02	1	.02	-	-	49	.98	2	.04	17	.34	31	.62
03	2	.04	1	.02	47	.94	-	-	12	.24	38	.76
04	1	.02	8	.16	4	.08	8	.16	20	.40	22	.44
05	1	.02	-	-	49	.98	5	.10	16	.32	29	.58
06	1	.02	6	.12	43	.86	12	.24	14	.28	24	.48
07	2	.04	1	.02	47	.94	2	.04	15	.30	33	.66
08	-	-	4	.08	46	.92	6	.12	23	.46	21	.42
09	-	-	2	.04	48	.96	1	.02	15	.30	34	.68
10	2	.04	10	.20	38	.76	7	.14	24	.48	19	.38
11	6	.12	13	.26	31	.62	17	.34	20	.40	13	.26

Tablo 3'de görüldüğü gibi yabancı öğretmenlerin idealde bir yabancı dil öğretmenin göstermesi gereken alan bilgisi yeterlikleri en düşük % 62 ve en fazla % 100'le "daima" göstermeleri gerektiği boyutunda yoğunlaşmaktadır. Yabancı öğretmenlerin görüşlerine göre, hiçbir yeterlik önermesi % 20'nin üstünde "arasıra" ya da "çok az"da olsa gösterilmesi gerektiği konusunda önem kazanmamıştır. Diğer bir deyişle, alan bilgisi yeterlikler arasında yer alan her yeterlik önermesi % 62 ile % 100'e varan katılımla önemli görülmüştür.

İdealde gösterilmesi gerekli görülen bu yeterlikleri oldukça önemli gören yabancı öğretmenlerin gerçekte bu yeterlikleri ne oranda gösterdikleri sorulduğunda genelde ideale yakınlıklarının görülmektedir. Buna karşın 8, 10 ve 11. önermelerde yer alan yabancı yayımları okuyup anlama, amaç dilin Edebiyatını ve kültürünü tanıma yeterliliğini "arasıra" gösterdikleri ve bu konulardan idealden uzaklaştıkları görülmektedir. Benzer sonuçlar Türk öğretmenler için de geçerli olmakta; amaç dilin edebiyatı ve kültürünü tanımadaki tüm yabancı dil öğretmenlerinin yeterli olmadıkları ve hizmet öncesi eğitimlerinin de aynı şekilde yeterli olmadığı söylenebilir.

Yabancı öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken yeterliklerine ilişkin görüşleri ile gerçekte gösterdikleri yeterliklere ilişkin görüşleri arasında nasıl bir fark olduğuna da bakılmıştır. İdealdeki beklentiler en üst düzeyde görüldüğü için gerçekte bu ideale ulaşabilme açısından farkların olduğu ortaya çıkmaktadır. Farkın önemsiz görüldüğü en önemli yeterlik önermesi Türk öğretmenlerin de belirttiği gibi "yabancı dildeki sözcükleri anlaşılır ve doğru bir şekilde telaffuz etme"dir. Bu yeterliğin hem Türkler hem de yabancılar gerçekte ideale yakın bir oranda gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Buradan hareketle alan bilgisi yeterlikler açısından Türk öğretmenlerle yabancı öğretmenlerin idealde ve gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında fark olup olmadığını araştırmak için her iki gruba ortalamalar arası farka göre "t" testi uygulanmış ve aralarındaki ilişki Tablo 4'de gösterilmiştir.

TABLO 4
Türk ve Yabancı Öğretmenlerin Alan Bilgisi Yeterlikleri Arasındaki İlişki

Yeterlikler	Türkler		Yabancılar		"t"	P
	X	S	X	S		
İdeal Yeterlikler	4.15	1.06	4.38	0.82	1.27	> .05
Gerçek Yeterlikler	3.33	0.98	3.55	1.00	1.16	> .05

Sd: 98

Tablo 4 incelendiğinde .05 manidarlık düzeyi ve 98 serbestlik derecesi ile tabloda okunan "t" değeri 1.658, bulunan değer ise 1.27'dir. Bulunan değerler, tabloda okunan değerden küçük olduğu için gruplararası farkın manidar olmadığına ilişkin kanıt elde edilmiştir. Diğer bir deyişle hem Türk öğretmenler hem de yabancı öğretmenler idealde gösterilmesi gerekli olan yeterlikler konusunda aynı görüşleri paylaştıklarını ifade etmektedirler.

Gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında da gruplararası manidar farkın olmadığı Tablo 4'te gösterilen "t" değerinin 1.16 olmasından anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre Türk ve yabancı öğretmenlerin gerçekte gösterdikleri alan bilgisi yeterlikleri arasında manidar bir farkın olmadığına ilişkin kanıtlar bu araştırma bulgularından ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, Türkiye'deki bir öğretmenle Yugoslavya, Meksika ya da Cezayir'deki öğretmenin özel alan bilgileri arasında çok önemli farkların olmadığına ilişkin kanıtlar elde edilmiştir.

B. TÜRK ve YABANCI ÖĞRETMENLERİN MESLEK BİLGİSİ YETERLİKLERİ

Türk ve yabancı öğretmenlerin meslek bilgisi yeterlikleri sekiz alt başlık altında ele alıp incelenmiştir.

1. Sözlü Öğretim

Bu alt başlık altında Türk öğretmenlerin meslek bilgisi yeterliklerini belirlerken öncelikle dinleme ve konuşma becerilerini de içine alan sözlü öğretim üzerinde durulmuş ve öğretmenlerin görüşleri Tablo: 5'de gösterilmiştir.

TABLO 5

Türk Öğretmenlerin Sözlü Öğretim Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

12. Dinlediğini anlama becerisini geliştirmede öğrencilerin kitaplarına bakmadan dinlemelerini sağlama,

13. Sınıf içinde öğrencilerin sadece amaç dilde konuşmalarını sağlama,

14. Gerekli zamanlarda, sadece başlangıç düzeyindeki sınıflarda anadili kullanma,

15. Metin işlerken sorun olan fonetik (telaffuz) öğretimine yer verme,

16. Telaffuz öğretimine ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer verme,

17. Metin işlerken öğrencilerin telaffuz (fonetik) hatalarını düzeltme.

MY	IDEAL						GERCEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
12	1	.02	10	.20	39	.78	9	.18	22	.44	19	.38				
11	7	.14	5	.10	38	.76	14	.28	14	.28	22	.44				
14	11	.22	18	.36	21	.42	8	.16	31	.62	11	.22				
15	4	.08	9	.18	37	.74	5	.10	21	.42	24	.48				
16	9	.18	13	.26	28	.56	18	.36	18	.36	14	.28				
17	2	.04	12	.24	36	.72	5	.10	15	.30	30	.60				

Türk öğretmenler, yabancı dil dersini işlerken dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmede idealde göstermeleri gereken yeterlikleri biri hariç % 56 ile % 78 arasında "daima" boyutunda olması gerektiğini ifade etmektedirler. 14. yeterli önermesinde yer alan sınıfta ana dilin kullanılması konusunda yaygın bir görüşün be

lirmediği, öğretmenlerin % 22'si, sınıfta ana dilin kullanılmasına çok az yer verilmesi gerektiğini % 36'sı "arasıra", % 42'si de "daima" yer verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Telaffuz öğretiminin de ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer alması gerektiğini belirtülenlerden % 56'sı bunun "daima" olmasını % 26'sı da "arasıra" olmasını gerekli görmektedirler.

İdealde gösterilmesi gerekli görülen bu yeterlikleri Türk öğretmenlerin gerçekte ne oranda gösterdikleri incelendiğinde büyük çoğunluğun % 30 ile % 62 arasında "arasıra" boyutunda odaklandığı görülmektedir. "Daima" gösterdikleri yeterlikler arasında % 60 ile telaffuz hatalarını düzeltmek % 48 ile metin işlerken telaffuz öğretimine yer verme ve % 44 ile öğrencilerin sınıf içinde amaç dille konuşmalarını sağlamanın gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

Türk öğretmenlerin idealde göstermeleri gereken yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında farkların olduğu ve ideale uygun davranmadıkları sadece telaffuz hatalarını düzeltmede ideale yakın davrandıkları Tablo 5'in incelenmesinden belli olmaktadır. Buna göre sadece 17. maddede yer alan yeterliği gerçekte de "daima" gösterdikleri yani öğrencilerin telaffuz hatalarını düzeltmeye gayret ettiklerini, diğer yeterlikleri göstermede idealden uzaklaşmalarını ifade etmişlerdir. Yabancı öğretmenlerin meslek bilgisi yeterlikleri de ayrıca incelenmiş ve sözlü öğretime ilişkin görüşleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

TABLO 6

Yabancı Öğretmenlerin Sözlü Öğretim Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

12. Dinlediğini anlama becerisini geliştirmede öğrencilerin kitaplarına bakmadan dinlemelerini sağlama,

13. Sınıf içinde öğrencilerin sadece amaç dilde konuşmalarını sağlama,

14. Gerektiği zamanlarda, sadece başlangıç düzeyindeki sınıflarda anadili kullanma,

15. Metin işlerken sorun olan fonetik (telaffuz) öğretime yer verme,

16. Telaffuz öğretime ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer verme,

17. Metin işlerken öğrencilerin telaffuz (fonetik) hatalarını düzeltme.

MY	İDEAL						GERCEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
12	1	.02	4	.08	45	.90	7	.14	17	.34	26	.52	3	.06	7	.14
11	3	.06	7	.14	40	.80	8	.16	12	.24	30	.60	5	.10	7	.14
14	5	.10	7	.14	38	.76	7	.14	11	.22	32	.64	4	.08	4	.08
15	4	.08	4	.08	42	.84	38	.76	6	.12	6	.12	26	.52	15	.30
16	2	.04	11	.22	37	.74	14	.28	7	.14	29	.58	2	.04	11	.22
17	2	.04	11	.22	37	.74	6	.12	.12	.24	32	.64	2	.04	11	.22

Yabancı öğretmenler dinleme ve konuşma becerilerini geliştirirken 16. yeterlik önermesinde yer alan "Telaffuz öğretimine ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer verme" yeterliği hariç diğer yeterlikleri % 74 ile % 90 arasında "daima" gösterdiklerini; buna karşın % 52. katılımla telaffuz öğretimine ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer vermediklerini belirtmişlerdir.

İdealde gösterilmesi gerekli görülen bu yeterlikleri gerçekte de gösterip göstermedikleri sorulduğunda 15. maddede yer alan yeterlik hariç diğerlerini % 52 ile % 64 arasında "daima" gösterdiklerini, 15. maddede yer alan yeterliği ise "çok az" gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Yabancı öğretmenlerin idealde göstermesi gereken yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında farkların olup olmadığına bakıldığında Tablo 6'da görüldüğü gibi 13., 14 ve 15. yeterlikleri göstermede ideal durumda önemli farklar olmadığı; buna karşın 12, 15 ve 16. yeterlikleri göstermede ise farkların olduğu görülmektedir.

2. Yeni Yapıların Öğretimi:

Türk öğretmenlerin yabancı dil dersini işlerken yeni dil yapılarını öğretirken nasıl bir yol izledikleri sorulduğunda elde edilen sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

TABLO 7

Türk Öğretmenlerin Yeni Yapıların Öğretimi Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

18. Yeni yapıları gerçek ya da gerçeğe yakın durumlar içinde sunma,
19. Yeni bir yapıyı öğretmeden önce bilinen yapıyı gözden geçirme,
20. Yeni yapıyı sunduktan sonra ya da sunmadan önce amaç dille kısa gramer açıklamaları yapma,
21. Gerektiği durumlarda anadille kısa gramer açıklamaları yapma,
22. Gramer açıklamalarını kesinlikle anadille yapmama.

MY	İDEAL						GERCEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
18	3	.06	7	.14	40	.80	6	.12	16	.12	38	.76				
19	2	.04	7	.14	41	.82	4	.08	5	.10	41	.82				
20	8	.16	7	.14	35	.70	6	.12	17	.34	27	.54				
21	8	.16	18	.36	24	.48	7	.14	17	.34	26	.52				
22	22	.44	14	.28	14	.28	24	.48	14	.28	12	.24				

Türk öğretmenlerin yeni yapıların öğretiminde idealde göstermeleri gereken yeterlikleri 18, 19 ve 20. yeterlik önermelerinde "daima" gösterilmesi gerektiğini 21. yeterliğin "daima" gösterilmesinde kararsız kaldıkları ve "arasıra" gösterilmesi

gerektiği boyutunda ağırlık kazandığı, bunlara karşın 22. maddede yer alan yeterliğin ise "çok az" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

İdealde gösterilmesi gerekli görülen yeterlikleri gerçekte gösterip göstermedikleri incelendiğinde idealdeki görüşlerine paralel uygulamalar içinde oldukları gözlenmiştir.

Bu bulgulara göre Türk öğretmenlerin yeni yapıların öğretilmesinde idealde gösterilmesi gereken yeterlikleri ile gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında önemli farkların olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Aynı konudaki yabancı öğretmenlerin görüşleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

TABLO 8

Yabancı Öğretmenlerin Yeni Yapıların Öğretimi Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

18. Yeni yapıları gerçek ya da gerçeğe yakın durumlar içinde sunma,
19. Yeni bir yapıyı öğretmeden önce bilinen yapıyı gözden geçirme,
20. Yeni yapıyı sunduktan sonra ya da sunmadan önce amaç dille kısa gramer açıklamaları yapma,
21. Gerektiği durumlarda anadille kısa gramer açıklamaları yapma,
22. Gramer açıklamalarını kesinlikle anadille yapmama.

MY	İDEAL						GERÇEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
18	1	.02	6	.12	43	.86	6	.12	12	.24	32	.64				
19	1	.02	9	.18	40	.80	5	.10	13	.26	32	.64				
20	9	.18	16	.32	25	.50	25	.50	6	.12	19	.38				
21	15	.30	16	.32	19	.38	23	.46	10	.20	17	.34				
22	19	.38	19	.38	12	.24	38	.76	7	.14	5	.10				

Yabancı öğretmenler de Türk öğretmenler gibi yeni yapıların öğretimi konusunda idealde gösterilmeleri gereken yeterliklerden 18. ve 19'un "daima" gösterilmesini 20, 21 ve 22'nin "daima" gösterilmesinden çok "arasıra" gösterilmesinin daha uygun olacağını belirtilmektedir.

İdealde gösterilmesi gerekli yeterliklerin gerçekte de aynı görüşlere paralel olarak ifade edilmiş olması dikkat çekicidir.

İdealde gösterilmesi gerekli yeterlikler ile gerçekte gösterilen yeterlikler arasında farkların olup olmadığına bakılmış 19 ve 21. yeterlik önermelerinde önemli farklar olmadığı buna karşın 18, 20 ve 22. yeterlik önermelerinde farklar olduğu ve bunların da daha çok sözü edilen yeterliklerin gerçek durumlarda "çok az" gösterildiğini ortaya çıkarmaktadır.

3. Alıştırmaları Kullanma

Türk öğretmenlerin yabancı dil derslerinde dil alıştırmalarını sınıf içinde nasıl kullandıklarına ilişkin görüşler Tablo 9'da gösterilmiştir.

TABLO 9

Türk Öğretmenleri Dil Alıştırmalarını Kullanma Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

23. Cümlelerin yapısal kalıplarını öğretmek için yer değiştirme alıştırmalarına yer verme,

24. Yapısal kalıpların anlamını öğretmek için anlamlı alıştırmalara yer verme,

25. Sadece gerçek durumlara dönük iletişimci alıştırmalara yer verme,

26. Yukarıda verilen her üç durum için alıştırmalara yer verme,

27. Tüm bağlamsal (metine dönük) durumlarda alıştırmalara yer verme.

MY	IDEAL						GERÇEK					
	Çok		Az		Daima		Çok		Az		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
23	4	.08	3	.06	43	.86	6	.12	20	.40	24	.48
24	2	.04	6	.12	42	.84	6	.12	12	.24	32	.64
25	2	.04	10	.20	38	.76	12	.24	21	.42	17	.34
26	1	.02	3	.06	46	.92	6	.12	16	.32	28	.56
27	3	.06	11	.22	36	.72	7	.14	15	.30	28	.56

Tüm öğretmenler dil alıştırmalarını kullanırken idealde göstermeleri gerekli yeterliklerin "en az" % 72, en çok % 92 katılımı ile tümünün "daima" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu ideal yeterlikleri gerçekte de göstermek istediklerini ancak belli oranlarda idealden uzaklaşıp "arasıra" gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Türk öğretmenlerin dil alıştırmalarını kullanmada idealde göstermeleri gereken yeterlikler ile gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında farkların olup olmadığı Tablo 9'da gösterilmiştir. Tabloda da gösterildiği gibi 23., 24., 25. ve 26. yeterliklerde farklar olduğu, 27. yeterlikte ise ideal ile gerçek arasında bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Buradan da yabancı dil derslerinde dil alıştırmalarının gerçekte istenilen düzeyde çok fazla kullanılmadığı böylece ideal görüntüden oldukça uzaklaşıldığı söylenebilir.

Yabancı öğretmenlerin dil alıştırmaları kullanma konusundaki görüşleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

TABLO 10

Yabancı Öğretmenlerin Dil Alıştırmalarını Kullanma Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

23. Cümlelerin yapısal kalıplarını öğretmek için yer değiştirme alıştırmalarına yer verme,
 24. Yapısal kalıpların anlamını öğretmek için anlamlı alıştırmalara yer verme,
 25. Sadece gerçek durumlara dönük iletişimci alıştırmalara yer verme,
 26. Yukarıda verilen her üç durum için alıştırmalara yer verme,
 27. Tüm bağlamsal (metine dönük) durumlarda alıştırmalara yer verme.

MY	IDEAL						GERÇEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
23	17	.34	14	.28	19	.38	23	.46	14	.28	13	.26	21	.42	26	.52
24	7	.14	13	.26	30	.60	13	.26	16	.32	21	.42	26	.52	22	.44
25	6	.12	8	.16	36	.72	13	.26	16	.32	21	.42	26	.52	22	.44
26	3	.06	7	.14	40	.80	12	.24	12	.24	26	.52	22	.44	22	.44
27	4	.08	12	.24	34	.68	16	.32	12	.24	22	.44	26	.52	22	.44

Yabancı öğretmenler dil alıştırmalarını kullanırken idealde göstermeleri gerekli yeterlikleri 23. yeterlik hariç diğerlerini en az % 60, en çok % 80 katılımı "daima" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. 23. yeterlik önermesinde belirtilen yer değiştirme alıştırmalarına öğretmenlerin % 34'ü "çok az", % 28'i de "arasıra" yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir böylece bu yeterlik konusunda tereddütlerini dile getirmeye çalışmışlardır.

Yabancı öğretmenlerin dil alıştırmalarını kullanırken gerçekte gösterdikleri yeterlikler konusundaki görüşleri oldukça farklılık göstermekte ve idealden de bir hayli uzaklaştıkları görülmektedir.

İdealde göstermeleri gerekli yeterlikler ile gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında görüşler açısından önemli farkların olmadığı, buna karşın iletişimci alıştırmaları kullanmada anlamlı farkların olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. Kelime ve Okuma Öğretimi

Yabancı dil öğretmenlerinin meslek bilgisi yeterliklerine bakarken sınıf içinde kelime ve okuma öğretimini nasıl gerçekleştirdikleri de sorulmuştur.

Türk öğretmenlerin kelime ve okuma öğretimi konusundaki görüşleri Tablo 11'de gösterilmiştir.

TABLO 11

Türk Öğretmenlerin Kelime ve Okuma Öğretimi Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

28. Yeni kelimeleri bir bağlam içinde (metin içinde) öğretme,
 29. Zamandan kazanmak için anadildeki karşılıklarını vererek yeni kelimeleri öğretme,
 30. Ana dildeki karşılıkları verilmeden yeni kelimeleri öğretme,
 31. Dilbilgisi kurallarını kökleştirmek amacıyla okuma öğretimine yer verme,
 32. Okuma öğretimini okuma becerilerini geliştirmek amacıyla yapma (okuma becerileri: Genel bilgi edinme, ayrıntılı bilgi edinme, özetleme, ana fikir ya da yardımcı fikirleri bulma, bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme gibi becerilerdir.)

MY	IDEAL						GERÇEK									
	Cok		Az		Arasıra		Daima		Cok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
28	3	.06	6	.12	41	.82	10	.20	13	.26	27	.54				
29	20	.40	13	.26	17	.34	20	.40	17	.34	13	.26				
30	18	.36	5	.10	27	.54	15	.30	14	.28	21	.42				
31	3	.06	12	.24	35	.70	11	.22	15	.30	24	.48				
32	3	.06	8	.16	39	.78	12	.24	15	.30	23	.46				

Tablo 11'de görüldüğü gibi Türk öğretmenlerin kelime ve okuma öğretiminde idealde gösterilmesi gerekli yeterlikleri 29. yeterlik hariç % 54 ile % 82 arasında "daima" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. 29. yeterlik önermesinde yer alan kelimelerin anadildeki karşılıklarının verilmesi görüşüne çok fazla katılmadıklarını göstermişlerdir.

Gerçekte bu yeterlikleri ne oranda gösterdikleri sorulduğunda çok farklı görüşlerin ortaya çıktığı görülmekte, idealden de oldukça uzak oldukları görülmektedir.

İdealde gösterilmesi gerekli yeterliklerle gerçekte gösterdikleri yeterlikler arasında önemli farkların olup olmadığına bakıldığında 32. madde de önemli farkların olmadığı diğerlerinde farkların olduğu gözlenmektedir. Bu sonuçların da idealdeki görüşlerin gerçek görüşlerden oldukça farklı olduğu söylenebilir.

Yabancı öğretmenlerin kelime ve okuma öğretimi konusundaki görüşleri de Tablo 12'de gösterilmiştir.

TABLO 12

Yabancı Öğretmenlerin Kelime ve Okuma Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

28. Yeni kelimeleri bir bağlam içinde, (metin içinde) öğretme,
 29. Zamandan kazanmak için anadildeki karşılıklarını vererek yeni kelimeleri öğretme,
 30. Anadildeki karşılıkları verilmeden yeni kelimeleri öğretme,
 31. Dilgisi kurallarını kökleştirmek amacıyla okuma öğretimine yer verme,
 32. Okuma öğretimini okuma becerilerini geliştirmek amacıyla yapma (okuma becerileri: Genel bilgi edinme, ayrıntılı bilgi edinme, özetleme, anafikir ya da yardımcı fikirleri bulma, bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme gibi becerilerdir.)

MY	IDEAL						GERÇEK									
	Çok		Az		Arasıra		Daima		Çok		Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
28	2	.04	-	-	48	.96	3	.06	8	.16	39	.78				
29	28	.56	17	.34	5	.10	35	.70	8	.16	7	.14				
30	21	.42	19	.38	10	.20	35	.70	10	.20	5	.10				
31	11	.22	21	.42	18	.36	22	.44	18	.36	10	.20				
32	1	.02	8	.16	41	.82	13	.26	8	.16	29	.58				

Yabancı öğretmenler kelime ve okuma öğretiminde idealde göstermeleri gereken yeterliklerden 28. maddedeki yeterliğin % 96 ile, 32.'nin de % 82 ile "daima" gösterilmesi gerektiğini, buna karşın 29.'un % 56 ve 30.'un da % 42 ile "çok az" gösterilmesi gerektiğini; 31.'inde % 42 ile "arasıra" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Gerçekte ise bu grupta yer alan yeterliklerden 28.'nin % 78 ve 32.'nin de % 58 ile "daima" gösterdiklerini; 29 ve 30. maddelerdeki yer alan yeterlikleri ise % 70 katılımla "çok az" gösterdiklerini, 31. maddedeki yeterliğe % 44 ile "çok az" gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Yabancı dil öğretmenlerinin idealdeki görüşleri ile gerçekteki görüşleri arasında fark olup olmadığına bakıldığında önemli farkların olmadığı; idealde düşündüklerini gerçekte de uyguladıkları söylenebilir.

5. Yazma öğretimi

Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerilerinin son becerisi olan yazma öğretiminin nasıl öğretildiğine de bakılmıştır.

Türk öğretmenlerinin yazılı anlatım öğretimi konusundaki görüşleri Tablo 13'de gösterilmiştir.

TABLO 13
Türk Öğretmenlerinin Yazma Öğretimi Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

33. Kontrollü ve güdümlü bir yazma etkinliği olarak yazma öğretimine yer verme,

34. Gerçeğe dayalı durumlarda iletişimin kurulması için bir düşünce süreci olarak yazma öğretimine yer verme,

35. Öğrenilen dili yazılı olarak daha iyi kullanabilmek için yazma öğretimine yer verme,

36. Cümle düzeyinden başlayarak paragraf ve kompozisyon yazmaya doğru bir geçiş yaparak yazma öğretimine yer verme,

37. Kompozisyon yazmadan başlayarak paragraf ve cümle yazmaya doğru bir geçiş yaparak yazma öğretimine yer verme.

MY	IDEAL				GERÇEK							
	Çok Az		Arasıra		Daima		Çok Az		Arasıra		Daima	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
33	2	.04	7	.14	41	.82	10	.20	27	.54	13	.26
34	-	-	13	.26	37	.74	18	.36	26	.52	6	.12
35	-	-	11	.22	39	.78	15	.30	16	.32	19	.38
36	3	.06	8	.16	39	.78	22	.44	15	.30	13	.26
37	18	.36	10	.20	22	.44	36	.72	7	.14	7	.14

Türk öğretmenler yazma öğretiminde idealde göstermeleri gereken yeterliklerden tümünü % 44 ile % 82 katılımı ile "daima" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Gerçekte ise bu grupta yer alan yeterliklerden 33. maddedeki % 54 ve 34. maddedeki yeterliği de % 52 katılımı ile "arasıra" gösterdiklerini, 35. maddedeki yeterliği % 38 katılımı ile "daima" gösterdiklerini; buna karşın 36. maddedeki yeterliği % 44 ve 37. maddedeki yeterliği de % 72 katılımı ile "çok az" gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Türk öğretmenlerin idealdeki görüşleri ile gerçekteki görüşleri arasında farklar olduğu Tablo 12'den belli olmaktadır. Bunun da yazma öğretimine yeterince zaman ayrılmaması ve üzerinde durulmamasından kaynaklanıyabileceği söylenebilir.

Yabancı öğretmenlerin yazma öğretimi konusundaki görüşleri Tablo 14'de verilmiştir.

TABLO 14

Yabancı Öğretmenlerin Yazma Öğretimi Konusundaki Görüşleri

B. MESLEKİ YETERLİKLER

33. Kontrollü ve güdümlü bir yazma etkinliği olarak yazma öğretimine yer verme,

34. Gerçeğe dayalı durumlarda iletişimin kurulması için bir düşünce süreci olarak yazma öğretimine yer verme,

35. Öğrenilen dili yazılı olarak daha iyi kullanabilmek için yazma öğretimine yer verme,

36. Cümle düzeyinden başlayarak paragraf ve kompozisyon yazmaya doğru bir geçiş yaparak yazma öğretimine yer verme,

37. Kompozisyon yazmadan başlayarak paragraf ve cümle yazmaya doğru bir geçiş yaparak yazma öğretimine yer verme.

MY	IDEAL						GERÇEK											
	Çok		Az		Arasına		Daima		Çok		Az		Arasına		Daima			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
33	23	.46	14	.28	13	.26	31	.62	16	.32	3	.06	8	.16	11	.22	31	.62
34	2	.04	4	.08	44	.88	10	.20	14	.28	26	.52	7	.14	22	.44	21	.42
35	-	-	10	.20	40	.80	34	.68	10	.20	6	.12	34	.68	10	.20	6	.12
36	2	.04	14	.28	34	.68	34	.68	10	.20	6	.12	34	.68	10	.20	6	.12
37	19	.38	19	.38	12	.24	34	.68	10	.20	6	.12	34	.68	10	.20	6	.12

Yabancı öğretmenler yazma öğretiminde yer alan yeterliklerden 33. maddede yer alan yeterliği % 46 katılımı, 34. maddedeki yeterliği de % 38 katılımı "çok az" gösterilmesi gerektiğini buna karşın 35., 36. ve 37. maddelerin yeterlikleri de % 68 ile % 88 katılımı "daima" gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yabancı öğretmenler bu yeterlikleri ideal durumda belirttikleri görüşler doğrultusunda gerçekleştirebildiklerini ifade etmişlerdir.

İdealdeki görüşlerle gerçek görüşler arasında paralellik nedeniyle manidar farkların olmadığı bu sonuçtan da öğretmenlerin kendi görüşleri açısından tutarlı oldukları söylenebilir.

* Devamı gelecek sayıdadır.